

Голові спеціалізованої вченої ради
захисту дисертації на здобуття
доктора філософії,
доктору економічних наук, процесору,
завідувачу кафедри маркетингу
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця
Людмилі Володимирівні Гриневич

В І Д Г У К

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента Сивак Тетяни Володимирівни на дисертацію *Джаїн Прадіп Кумара* на тему: «Обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 64.055.050 Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця для здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Головною гіпотезою дослідження є припущення, що у сучасних умовах питання обґрунтування комунікаційної стратегії діяльності органів публічного управління набувають особливої актуальності. У міру зростання масиву інформаційних ресурсів та комунікаційних каналів і способів поширення інформації, а також збільшення обсягу інформації потрібні все більш значні витрати на створення нових та підтримку існуючих баз даних, автоматизованих систем і систем управління базами даних. Дослідження законодавчої, нормативної, методичної та економічної баз показало наявність різних, неузгоджених підходів до використання інформаційних ресурсів, і отже, неефективності бюджетних витрат на інформатизацію, невідповідності різних програм і проектів, що містять заходи з використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Відповідно, необхідним є нове методичне забезпечення розробки та реалізації ефективної комунікаційної стратегії, що включає дієві напрями вдосконалення процесу обґрунтування такої стратегії. Тому наукове обґрунтування комунікаційної стратегії органів публічного управління та їх ефективне застосування на практиці має першорядне значення й актуалізує тему дисертаційного дослідження, виконаного Джаїн Прадіп Кумар. Таким чином, теоретичне обґрунтування комунікаційної стратегії органів публічної влади

набуває неабиякого теоретичного та практичного значення та обумовлюють актуальність та своєчасність представленого дисертаційного дослідження.

Дисертантом з метою теоретичного узагальнення досліджуваного понятійно-категоріального апарату визначено науково-теоретичні основи обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління; проведено аналітико-методичні засади оцінювання комунікаційної діяльності органів публічного управління; надано шляхи удосконалення процесу розробки комунікативної стратегії органів публічного управління.

З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що дисертаційне дослідження Джаїн Прадіп Кумар є актуальним і своєчасним науковим дослідженням, в якому вирішено важливе науково-практичне завдання щодо поглиблення теоретичних положень, розроблення методичного забезпечення і прикладних рекомендацій з обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління в Україні.

2. Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами Підкреслюють актуальність дослідження також ті факти, що дисертація виконана в межах комплексного наукового проєкту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця на тему № 364-56 «Стратегічне управління розвитком територій від макро- до мікрорівня», підрозділ 1.2 Сутність та зміст комунікативної стратегії (державний реєстраційний номер 0120U104885, довідка № 15/2024 від 29.02.2024).

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій. Аналіз змісту дисертації та наукових праць Джаїн Прадіп Кумар свідчить, що отримані наукові результати, висновки та рекомендації є обґрунтованими та достовірними. Достовірність і необхідність отриманих здобувачем результатів підтверджується їх впровадженням у практичну діяльність органів публічного управління, громадських організацій та освітніх закладів. Здійснено експертизу дисертаційного дослідження та обговорено її результати на фаховому семінарі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Теоретичну та методологічну основу дисертаційного дослідження становлять фундаментальні положення теорії та історії публічного управління, комунікативістики, лінгвістики, економіки, також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань удосконалення комунікаційного потенціалу у публічному управлінні, розробки та реалізації комунікаційних стратегій органів публічного управління тощо.

Ознайомившись з дисертацією Джаїн Прадіп Кумар, зазначимо, що робота відрізняється змістовністю, логічною побудовою викладенням матеріалу, комплексним розкриттям досліджуваної проблеми. Це дозволило здобувачеві визначити дискусійні й недостатньо опрацьовані аспекти обраної теми і окреслити новий напрям для власного дослідження. Автором зібрано та опрацьовано значний обсяг статистичної інформації, який належним чином проаналізовано та використано у процесі обґрунтування власної наукової позиції, розробки висновків і практичних пропозицій / рекомендацій до дисертаційного дослідження.

Чітко сформульована автором мета логічно віддзеркалює суть дисертаційної роботи і полягає в поглибленні теоретико-методологічних засад, формування теоретичного обґрунтування та практичних рекомендацій щодо особливостей розробки та впровадження комунікативних стратегій органів публічного управління.

Завдання, що покликані реалізувати вказану мету роботи, вказують на напрями та можливі гіпотези наукового дослідження. Об'єкт і предмет дослідження сформульовані коректно та узгоджені із метою та завданнями дисертаційної роботи.

Реалізація сформульованої мети та визначених завдань дисертаційного дослідження ґрунтується на загальнонаукових і спеціальних методах наукового пізнання. Так, за допомогою логіко-семантичного й аналітичного методів автором уточнено сутність і зміст комунікаційної діяльності в публічному управлінні (підрозділ 1.1), визначено поняття комунікаційних стратегій публічного управління (підрозділ 1.2) та виявлено їх особливості. За допомогою структурно-логічного та системно-функціонального методів було окреслено форми та методи комунікаційної взаємодії в публічному управлінні (підрозділ 1.3). Щоб оцінити рівень використання комунікаційних технологій в органах публічного управління (підрозділ 2.1), надати характеристику існуючим комунікативним стратегіям в публічному управлінні (підрозділ 2.2), а також виявити та аналіз чинників впливу на рівень комунікативної взаємодії органів публічного управління (підрозділ 2.3) використано методи логічного узагальнення та порівняння. Із метою вдосконалення процесу обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління використаний метод експертних оцінок, метод формалізації було застосовано для обґрунтування методичного підходу до оцінювання ефективності цифровізації суб'єкта публічного управління, механізм обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління й організаційне забезпечення коректного вибору комунікативної стратегії органів публічного управління.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих автором у дисертації, підтверджується використанням сучасних

загальнонаукових і економіко-математичних методів дослідження, що є доволі інноваційним для дисертаційних досліджень галузі знань публічного управління та адміністрування. Також достовірність одержаних результатів підтверджує значна кількість опублікованих автором наукових праць за темою дисертації та їх оприлюднення на профільних науково-практичних конференціях. У висновках логічно обґрунтовано підсумок виконаної роботи та повністю відображаються основні положення проведеного дослідження, а також можливі напрямки їхнього застосування в практичній площині. Отже, усе вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, практичних рекомендацій і теоретичних висновків дисертації Джаїн Прадіп Кумара.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних положень, розробленні методичного забезпечення і прикладних рекомендацій щодо обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління.

Основні результати дисертаційної роботи, що становлять наукову новизну, характеризуються низкою теоретичних і практичних положень, зокрема автором *вперше*:

– надано новий підхід щодо виявлення чинників впливу на рівень комунікативної взаємодії органів публічного управління, в основу аналізу якого покладено формування профілю середовища Дж. Вільсона, та який містить інструменти комунікативної взаємодії: інформаційні, аналітичні, комунікаційні, організаційні. Система чинників впливу на рівень комунікативної взаємодії органів публічного управління складається з зовнішніх чинників, вплив яких визначається обмежувальними та стримуючими заходами та внутрішніми чинниками, вплив яких визначають здатність органів влади до реалізації існуючих можливостей. Дані пропозиції дадуть змогу сформуванню комунікативну стратегію органів публічного управління, реалізуючи існуючі можливості для донесення сфокусованого стратегічного і злагодженого повідомлення до суспільства та побудувати успішний конструктивний діалог між владою та суспільством з метою забезпечення стабільності існуючого порядку;

– запропоновано методичний підхід до оцінювання цифровізації суб'єкта публічного управління, який на відміну від існуючих, містить збалансовану систему показників, яка є засобом оцінювання ефективності комунікативної стратегії шляхом поділу вимірювання у чотирьох різних, взаємопов'язаних перспективах: фінансової, клієнтської, внутрішніх процесів, інновацій та навчання, який дає можливість комплексно підійти до розробки та обґрунтування

комунікативної стратегії органів публічного управління, що був впроваджений у діяльність організації;

– запропоновано механізм обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління з позиції програмно-цільового підходу, який на відміну від існуючих, запропонований на основі SWOT-аналізу та заснований на принципах стратегічного менеджменту. Даний механізм обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління, ґрунтуючись на ресурсах та базуючись на застосуванні певних програм, зорієнтованих на досягнення стратегічних цілей дозволить сформулювати алгоритм впровадження коректного вибору відповідної комунікативної стратегії органів публічної влади;

– запропоновано організаційне забезпечення алгоритму впровадження коректного вибору відповідної комунікативної стратегії органів публічного управління, що дозволяє оптимізувати процеси вибору впровадження і застосування кращих ІКТ-рішень, підвищити ефективність їх використання; це дозволить безперервно удосконалювати діяльність органів публічного управління за рахунок орієнтації даної системи на постійне поліпшення.

Також, у процесі написання дисертаційного дослідження автором було *удосконалено*:

– понятійно-термінологічний апарат «комунікативна діяльність в публічному управлінні» за рахунок уточнення визначення дефініції «комунікація» та «комунікативна діяльність» з урахуванням впливу чинників (внутрішнього, зовнішнього та чиннику взаємодії) на комунікативну діяльність в публічному управлінні з позиції формуючого впливу на взаємовідносини органів публічного управління;

– комунікативна стратегія органу публічного управління розглядається довгостроковим планом, сформований на принципах публічного управління, включає інструменти стратегічного менеджменту з позиції програмно-цільового підходу та є важливою структурною частиною, що становить і формує напрям сталого розвитку держави та регіону зокрема.

Використання науково-технічного ефекту від впровадження та використання ІКТ в управлінській діяльності органів публічного управління полягає у застосуванні сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, програмно-цільового підходу до обґрунтування комунікативної стратегії *дістали подальшого розвитку* під час написання дисертаційного дослідження.

5. Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях. Кількість, обсяг та якість опублікованих праць відповідають вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44.

Основні положення дисертації опубліковано автором самостійно та у співавторстві 5 наукових праць, зарахованих до захисту дисертації, у тому числі: 4 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 статті в наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародної наукометричної бази Scopus.

Окрім того, результати наукового дослідження Джаїн Прадіп Кумар пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях, за результатами яких опубліковано 5 тез доповідей у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів.

В опублікованих працях здобувача повністю відображені сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку у тому числі на міжнародних науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Аналіз наукових публікацій здобувача дає змогу стверджувати, що розкриті в них наукові положення мають практичну цінність і характеризуються високим рівнем самостійності роботи здобувача.

6. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що розроблені у дисертації положення, рекомендації та висновки доведені до рівня методичних і практичних рекомендацій, прийнятих до впровадження.

Практична цінність дисертаційної роботи підтверджується тим, що дисертаційні розробки прийняті до вивчення та впровадження у діяльність:

- Мерефянської міської ради, зокрема автором запропоновано механізм обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління з позиції програмно-цільового підходу, який на відміну від існуючих, запропонований на основі SWOT-аналізу та заснований на принципах стратегічного менеджменту. Цей механізм обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління, ґрунтуючись на ресурсах і базуючись на застосуванні певних програм, зорієнтованих на досягнення стратегічних цілей, дозволить органам публічного управління сформулювати алгоритм впровадження коректного вибору відповідної комунікативної стратегії органів публічної влади (довідка про впровадження № 212 від 15.01.2024 р.);

- ГО «ВСБ «Еліта Нації» надано новий підхід щодо виявлення чинників впливу на рівень комунікативної взаємодії органів публічного управління, в основу аналізу якого покладено формування профілю середовища Дж. Вільсона, та який

містить інструменти комунікативної взаємодії: інформаційні, аналітичні, комунікаційні, організаційні. Пропозиції дисертанта дадуть змогу сформувавши комунікативну стратегію органів публічного управління, реалізуючи нові можливості для донесення сфокусованого стратегічного і злагодженого повідомлення до суспільства та побудувати успішний конструктивний діалог між владою та суспільством з метою забезпечення стабільності існуючого порядку (довідка про впровадження №11 від 17.01.2024 р.).

7. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. За результатами детального вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих дисертантом праць, зроблено висновок про відсутність будь-яких проявів академічного плагіату, фальсифікації або фабрикації. Дослідження не виявило жодних порушень академічної доброчесності, що підтверджено результатами перевірки за допомогою спеціальних програмних засобів. Під час використання ідей, підходів, висновків, наукових результатів і фрагментів текстів інших дослідників та цитат нормативно-правових актів дисертанткою наведено коректні посилання на відповідні джерела.

8. Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації. Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційного дослідження Джаїн Прадіп Кумар засвідчив їхню повну ідентичність в частині формулювання мети, об'єкту, предмету, завдань, положень новизни, висновків до розділів, а також загальних висновків. Загалом зміст анотації відтворює інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї тексту дисертації.

Анотація не містить інформації, яка була б відсутньою в дисертації. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені згідно з Вимогами до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 44.

9. Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Дисертаційне дослідження Джаїн Прадіп Кумар в цілому оцінюється позитивно, водночас доречно вказати на деякі дискусійні положення дисертації та висловити окремі зауваження та пропозиції:

1. У дисертаційному дослідженні автор використовує низку термінів і понять за темою роботи, зокрема: «комунікативний» і «комунікаційний» та похідні від них визначення «комунікативна стратегія» і «комунікаційна стратегія», «комунікативна діяльність» і «комунікаційна діяльність», не розмежовуючи їх та

не зазначаючи їх відмінності. Відповідно, бажано було б зрозуміти чітку позицію дисертанта чи розрізняє він ці поняття, чи вважає їх тотожними.

2. В 1 розділі дисертації автором досліджуються концептуальні підходи до комунікаційних аспектів, де детально характеризує та наводить періодизацію до ХХ століття, однак, на нашу думку, варто б було доповнити згадану періодизацію сучасним дослідженням концептуальних підходів до комунікаційних аспектів, а також надати загальній висновок до комунікаційних аспектів, що використовуються нині.

3. Під час розробки рис. 1.3 «Комунікаційні процеси у системі публічного управління» (стор. 42), варто було б більше уваги приділити особливостям здійснення комунікацій у публічному управлінні в цілому, а також детально відобразити комунікаційні процеси саме в системі публічного управління.

4. В дисертаційній роботі автором запропоновано організаційне забезпечення алгоритму впровадження коректного вибору відповідної комунікативної стратегії, однак, на нашу думку, доцільно б було деталізувати та подати пропозиції щодо такої стратегії саме на місцевому рівні, оскільки мова йде про систему публічного управління в цілому.

5. Під час написання дисертаційного дослідження, на нашу думку, варто було б більше уваги приділити аналізу зарубіжного досвіду використання комунікаційних стратегій суб'єктами публічного управління, зокрема таких стратегій, що стосуються публічної сфери відповідної держави, а також, що має більше значення, використання таких стратегій для використання їх на міжнародному рівні, тобто в глобальному контексті.

Водночас більшість зазначених зауважень та пропозицій мають в основному рекомендаційний характер, впливають із складності та багатогранності досліджуваної теми та окреслюють перспективні напрями подальших наукових розробок. Саме тому вони не знижують загальної позитивної оцінки виконаного дисертаційного дослідження, що в межах визначених завдань є цілісним та завершеним дослідженням актуальної теоретичної та практичної проблеми публічного управління.

9. Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам.

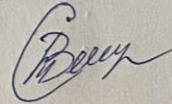
На підставі проведеного аналізу можна стверджувати, що дисертаційна робота Джаїн Прадіп Кумар є комплексним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що розкриває актуальні питання теорії та практики комунікативної стратегії органів публічного управління. Дисертаційне дослідження характеризується високим рівнем самостійної роботи, вираженою авторською позицією щодо формулювання висновків і рекомендацій та здатністю автора креативно мислити та інтерпретувати теоретичний і практичний матеріал.

Вищезазначене дозволяє зробити загальний висновок про те, що дисертаційна робота на тему: «Обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління» за своїм змістом, актуальністю, новизною, важливістю одержаних здобувачем наукових результатів, їх обґрунтованістю і достовірністю, а також практичною цінністю сформульованих положень і висновків, є завершеним науковим дослідженням та відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Джаїн Прадіп Кумар заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, доцент,
завідувач тренінгового центру
Дослідницької служби
Верховної Ради України

Т. В. Сивак

Підпис Сивак Т. В. засвідчую:

Керівник Дослідницької служби
Верховної Ради України

Л. А. Ваолевська